

Kako je Evropska komisija ocenila zemlje u susedstvu kada se radi o Poglavlju 27 i zašto niko u regionu ne može da se pohvali svojom ocenom?

Evropska unija je jedan od globalnih predvodnika kada je reč o klimi, održivom razvoju i zaštiti životne sredine. Kriterijumi koji moraju da se ispune u ovim oblastima predstavljaju veoma visok stepenik za buduće države članice.

U godišnjim Izveštajima Evropske komisije za svaku od zemalja Zapadnog Balkana vidi se trenutno stanje i napredak u Poglavlju 27 - životna sredina, odnosno oblastima koje se odnose na: klimatske promene, kvalitet vode i vazduha, upravljanje otpadom, zaštitu prirode, industrijsko zagađenje, hemikalije, buku i civilnu zaštitu. Ako bismo sabrali sve ocene⁽¹⁾ zemalja Zapadnog Balkana koje su dobili za ovo Poglavlje, bio bi to čak sa ocenom dovoljan i prosekom 2,3.

Albanija pokazuje izvestan nivo pripremljenosti (ocena 2) u ovoj oblasti. Postignut je izvesni napredak (ocena 3) u daljem usklađivanju politika i zakonodavstva s pravnim tekovinama. Još 2016. godine Evropski parlament je savetovao Vladu Albanije da obustavi planove za izgradnju mnoštva hidrocentrala na reci Vjosi i njenim pritokama, kao i da se dužinom te reke osnuje nacionalni park Vjosa. Na taj način bi se zaštitilo vodeno područje, za šta se zalažu i mnoge organizacije civilnog društva iz Albanije i regiona. Međutim, do danas su ovi planovi ostali na dnevnom redu i istaknuti deo Balkanskog plavog srca Evrope i dalje je u opasnosti. Može da se nasluti da je upravo zbog ovog problema jedna od preporuka Komisije da je u Albaniji potrebno razviti pravni, institucionalni i politički okvir za zaštitu voda, a naročito poboljšati proces procene uticaja na životnu sredinu kada je u pitanju hidroenergija, građevinarstvo i rudarstvo.

Bosna i Hercegovina je u februaru 2018. godine predala popunjeni Upitnik Evropske komisije o spremnosti države kandidata da preuzme obaveze iz članstva i Komisija je započela proces izrade Mišljenja za članstvo (fr. Avis). Čekajući kraj procesa izrade, objavljen je Privremeni izveštaj o BiH, koji je deo Paketa o proširenju za 2018. godinu za Zapadni Balkan i Tursku. Potpuna analiza stanja BiH u odnosu na kriterijume za pristupanje EU, uključujući i analizu životne sredine, biće data u budućem mišljenju Komisije. Ono što se može primetiti u statističkim podacima, prikazanim u ovom Privremenom izveštaju, je činjenica da BiH nije obezbedila pristup svim informacijama od značaja za uvid u stanje životne sredine. Tako, na primer, podaci o količini emitovanih gasova sa efektom staklene bašte u odnosu na 1990. godinu ne postoje. Podaci o udelu električne energije dobijene iz obnovljivih izvora energije pokazuju da je u 2016. godini taj deo bio 31,8%, što predstavlja smanjenje u odnosu na 2015. (35,5%) ili 2014. (36,7%) godinu.

Kosovo* je u ranoj fazi pripreme (ocena 1) u oblasti životne sredine i klimatskih promena.

Nije postignut napredak (ocena 2), a ozbiljni problemi u životnoj sredini i dalje utiču na život i zdravlje ljudi.

Kosovo* je dobilo najgore ocene Komisije u oblasti životne sredine u odnosu na ostale zemlje Zapadnog Balkana. Za to je zaslužno više faktora: neefikasni sistem monitoringa zagađenosti vazduha i voda, nepostojanje zakonskog mehanizma koji omogućava legitimisanje zagađivača od strane inspektora i manjak zaposlenih u inspektoratima uopšte, veliki broj divljih deponija (na primer, samo u Peći ih je 305)[2], mali budžet za zaštitu životne sredine koji je oko 1% ukupnog budžeta Kosova*... Komisija preporučuje da se poveća pokrivenost sakupljanja kućnog otpada kako bi se rešilo pitanje nelegalnih smetlišta, da se sprovodi princip zagađivač plaća, podiže svest javnosti i uspostave efikasni sistemi za nadzor kvaliteta voda i vazduha u realnom vremenu kako bi se preduzele hitne mere za smanjenje zagađenja.

Makedonija je na izvesnom nivou pripreme (ocena 2) u ovoj oblasti. Postignut je i izvestan napredak (ocena 3) u daljem usklađivanju politika i zakonodavstva s pravnim tekovinama EU.

Makedonija je usvojila Nacionalnu strategiju o životnoj sredini i klimatskim promenama, ali su administrativni kapaciteti u lokalnim institucijama slabi. U Makedoniji, kao što stoji i u izveštajima svih drugih zemalja Zapadnog Balkana, potrebno je uložiti ozbiljnije napore kako bi se ostvarilo učešće i konsultovanje javnosti pri donošenju odluka o životnoj sredini, naročito u procesu procene uticaja na životnu sredinu. Situacija koja se ponavlja iz godine u godinu, naročito tokom zimskih meseci, jeste proglašavanje vanrednog stanja u više gradova u Makedoniji zbog nivoa zagađenja vazduha – vazduh u Skoplju je jedan od najzagađenijih u Evropi[3]. Komisija je preporučila da bi Makedonija u narednoj godini posebno trebalo da radi na koordinaciji između vlade, centralnih institucija i opština kako bi se aktivno bavili poboljšanjem kvaliteta vazduha. Takođe je upozorila da mreža praćenja nivoa zagađenosti mora biti znatno ojačana ljudskim, tehničkim i finansijskim kapacitetima.

Srbija je na izvesnom nivou pripremljenosti (ocena 2) u oblasti životne sredine. Izvestan napredak (ocena 3) je ostvaren u daljem usklađivanju s pravnim tekovinama EU i strateškom planiranju.

Crna Gora ima izvestan nivo pripreme (ocena 2) u ovoj oblasti zaštite životne sredine. Postignut je izvestan napredak (ocena 3) u daljem usklađivanju zakonodavstva s pravnim tekovinama EU. Crna Gora je prema Zakonu o otpadu trebalo da do kraja 2017. godine reciklira 25% otpadnog materijala[4], ali u Izveštaju je ocenjeno da je napredak u upravljanju otpadom izostao. Stoga se insistira na sprovođenju hitnih akcija za rešavanje problema nelegalnih deponija, jer u Crnoj Gori i dalje ne postoji definisan model upravljanja

otpadom. Kada se radi o proglašenju zaštićenih morskih područja, proces je i dalje u početnoj fazi, ali Komisija poziva na akciju kako bi se zaštitile potencijalne Natura 2000 lokacije, kao što je Ulcinj Salina. Postoji mogućnost da je, u državama koje se u velikoj meri oslanjaju na prihode od turizma, briga o životnoj sredini od drugorazrednog značaja u odnosu na turistički razvoj, pa se zbog toga Komisija u Izveštaju osvrnula i na ovaj trend, podsetivši da sva potencijalna ulaganja u turistički razvoj (kao i u hidrocentrale) moraju biti u skladu sa standardima zaštite prirode.

Izvor: bos.rs